

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

Факултет за економију и инжењерски менаџмент

у Новом Саду

ИЗВЕШТАЈО ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију:

Наставно-научно веће Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду је 17.05.2016. године, одлуком број 5/5, именовало комисију за писање извештаја о оцени докторске дисертације докторанда **Рудеж Јована** под називом **“Ревитализација пољопривреде Подунавског округа применом предузетничког модела органске производње”**.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

Проф. др Драган Солеша, редовни професор, Квантитативне методе и информациони системи, 27.4.2010. године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду - **председник комисије**.

Проф. др Марко Царић, редован професор Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, ужа научна област Мултидисциплинарна економска – **ментор**.

Проф. др Јелена Бошковић, редовни професор, ужа научна област Агрономија, технологија и инжењерски менаџмент, изабрана 25.02.2014. - **члан комисије**.

др Радивој Продановић, доцент, ужа научна област Агрономија, технологија и инжењерски менаџмент, изабран 28.04.2015. - **члан комисије**.

Проф. др Бошко Војновић, ванредни професор, ужа научна област Пословна и међународна економија, изабран 16.04.2013. – **члан комисије**.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Јован, Душан, Рудеж

2. Датум рођења, општина, Република:

19.12.1975., Смедеревска Паланка, Србија

3. Датум одбране, место и назив мастер рада:
**22.12.2012., Мегатренд универзитет, Факултет за пословне студије у Пожаревцу, смер -
Управљање пословањем предузећа, „Управљање људским ресурсима као фактор успешности
и мотивације у организацији- студија случаја ВСЈ Смед. Паланка“**
4. Научна област из које је стечено академско звање мастера:
Економске науке
5. Радно искуство:
Докторанд је у радном односу на Високој пољопривредној школи у Шапцу, на радном месту асистента од 01.12.2014. године.
6. Публиковани радови по категоријама:

Рудеж, Ј., Павловић, Н., "Анализа несразмерности регионалног развоја републике Србије", 21. Међународни научни скуп, "Регионални развој и демографски токови земаља југоисточне Европе", Универзитет у Нишу – Економски факултет, 24. јун 2016. године, зборник радова стр. 225-234, UDK: 314.17(497.11), 978-86-6139-122-4, COBISS.SR-ID 224107276**М 61.**

Весић, Д., **Рудеж, Ј.,** "Развој туристичких предузећа дунавског региона – прилагођавање садржаја стратегијског менаџмента", 26.-ти Међународни научни скуп, "Дунавска стратегија Европске уније у 21. веку", Институт за међународну политику и привреду, 27.- 28. септембар 2015. године, Београд, књига апстракта стр. 15-16, **М 61.**

Рудеж, Ј., Ризнић, Д., Војновић, Б., "Еколошка мисија и зелена економија у предузетништву", ECOLOGICA, vol.22, No. 78, 2015. година, страна 289-293, Београд, UDC 334.71:631 (497.11), ISSN 0354 – 3285, COBISS.SR-ID 80263175 **М 51.**

Рудеж, Ј., Павловић, Н., "Развој подунавског региона и решавање проблема миграција – образовањем", 20.-ти Међународни научни скуп, "Регионални развој и демографски токови земаља југоисточне Европе", Универзитет у Нишу – Економски факултет, 26. јун 2015. године, зборник радова стр. 461 – 473, UDC 331.56:314.7 (497.11), ISBN: 978-86-6139-104-0, COBISS.SR-ID 215997196 **М 61.**

Rudež, J., Riznić, D., Stojanović, G., "Impact of costs on quality management services", 5th International Conference "Economics and Management - Based on New Technologies"EMoNT-2015, 18-21 june 2015, Vrnjačka Banja, book of proceedings A-45 page 453 -460, ISBN 978-86-6075-055-8**М 33.**

Рудеж, Ј., "Економска криза и јачање конкурентности предузећа у подунавском региону", Регионална научностручна конференција, ЕРАЗ 2015, "Одрживи економски развој - савремени и мултидисциплинарни приступи“, Удружење економиста и менаџера Балкана, Београд, 11. јун 2015. год., зборник радова стр. 82 – 88, ISBN 978-86-80194-01-1, COBISS.SR-ID 216614924**М 61.**

Рудеж, Ј., Ризнић, Д., Војновић, Б "Зелена економија и еколошка мисија малих и средњих

предузећа", Међународна научна конференција, "Животна средина и адаптација привреде на климатске промене", Институт економских наука, Београд, 22 – 24. април 2015. године, зборник радова стр. 33 - 34, ISBN 978-86-89061-07-9, COBISS.SR-ID 214412556M 33.

Pavlović, N., Ugrinović, M., Vojnović, B., **Rudež, J.**, "Economic and agronomic analysis of conventional and organic concept of cucumber growing", ECONOMICS OF AGRICULTURE, Year 61, No. 4 (829-1088) 2014, page 895-903, Belgrade, **JEL** Classification: **Q16**, UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, COBISS.SR-ID 27671M 24.

Војновић Б., Грујић Д., **Рудеж Ј.**, "Враћање селу и пољопривреди као могућност ублажавања незапослености", Научно - стручна конференција, "Село у Србији – како даље?", Варварин, 22. - 23. децембар 2014. године, зборник радова и ISBN број у фази објављивања.

Рудеж, Ј., Родица, Б., "Структура средњошколског образовања и афирмација економије као аспект регионалног развоја Подунавског округа", 19.-ти Међународни научни скуп, "Регионални развој и демографски токови земаља југоисточне Европе", Универзитет у Нишу - Економски факултет, 27. јун 2014. године, зборник радова стр. 365 – 376., UDK 37.014:330 (497.11), ISBN: 978-86-6139-092-0, COBISS.SR-ID 215997196M 61.

Вукајловић, Ђ., **Рудеж Ј.**, "Менаџмент образовања у функцији одрживог развоја Подунавског региона са суседним општинама", Међународна научно - стручна конференција, "Примењени менаџмент, економија и финансије, у функцији одрживог развоја", Београд, 26. Јун 2014., електронски зборник радова, ISBN: 978-86-84531-16-4, COBISS.SR-ID 208175372M 61.

Borić, S., Andrić, I., **Rudež, J.**, "Strategic management of tourist destination", University of Belgrade, technical faculty in Bor, International may conference on strategic management 23 – 25. may 2014. year, book of proceedings page 766 – 772, ISBN: 978-86-6305-019-8M 33.

Vojnović, B., Riznić, D., **Rudež J.**, "Regional development concept for creating efficient economy and support to local economy", TI=EMIT: Economics management information technology, **JEL** Classification: **R11**, Civic Library Europe, Bor, Vol.2., Num. 3., 2013. year, page 142 – 156., Review Article Economy. ISSN: 2217-9011, COBISS.SR-ID 203168268M 51.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

“Ревитализација пољопривреде Подунавског округа применом предузетничког модела органске производње”

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација мастер економисте Рудеж Јована под насловом, „*Ревитализација пољопривреде Подунавског округа применом предузетничког модела органске производње*”, написана је на 283 стране - А4 формата. Дисертација је структурирана у складу с правилима Факултета за економију и инжењерски

менаџмент у Новом Саду, а садржи следећа поглавља:

УВОД – 2 стране

ОПШТИ ДЕО

Предмет истраживања – 2 стране

Циљ и значај истраживања – 1 страна

Хипотеза у истраживању – 2 стране

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА– 2 стране

ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

Основни подаци и приказ стања у подунавском округу – 17 страна

Организација и опис посматраних истраживања – 7 страна

Опис посматраних истраживања

Експериментална истраживања – 59 страна

Економија органске производње

Опис узорка другог истраживања

Анализа резултата истраживања – 58 страна

Расподела одговора испитаника на трихотомним питањима

Расподела одговора испитаника на питањима са вишеструким избором и њихови корелати

Корелати

Провера истраживачких хипотеза

SWOT анализа

Предлог елемената за примену предузетничког модела органске производње

ЗАКЉУЧАК – 7 страна

Парцијални закључци

Општи закључак

Правци будућих истраживања

ЛИТЕРАТУРА.

Докторанд је користио референтну литературу која је врло блиска истраживаном проблему, како домаћих тако и страних стручњака. Поред тога, кориштени су и електронски извори, вебсајтови, законски прописи и др. Рад садржи 157 библиографску јединицу.

ПРИЛОЗИ.

Број табела – 68.

Број слика – 26.

Број графикона – 17.

ПРИЛОЗИ.

Анкетни упитник за произвођаче и потрошаче, као и питања интервјуа који су рађени са испитаницима садржана су у прилогу.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Увод нас упознаје са темом којом се рад бави. У уводу се дефинишу основни појмови везани за истраживани проблем и истиче се значај развоја органске производње за развој пољопривреде Подунавског округа и укупни друштвени развој. Даће се, снимак стања у коме се тренутно посматрани округ налази, као и приказ тестираног иновативног предузетничког модела органске производње. Такође, извршиће се обрада података и приказ истих, добијених анкетирањем пољопривредника у посматраном округу, што ће свакако допринети реалном сагледавању стања и ићи у правцу развоја поменутог модела. Потреба за истраживањем ове проблематике постоји, јер нема довољно теоријских и практичних анализа, а тиме и сазнања о економским и другим ефектима оваквог вида производње кроз примену предузетничког модела.

Након увода, у докторској дисертацији дефинише се предмет, циљ и значај истраживања.

Предмет истраживања који се третира у раду представља снимак стања пољопривреде представљен у виду укупних површина, обрадивих површина, број пољопривредних газдинстава и подела по типу, приказ радне снаге која учествује у производњу и других релевантних података. Такође, дат је и приказ органске производње у Републици Србији, са освртом на Подунавски округ.

Циљ истраживања рада, представља развој научног предузетничког модела који ће детаљно бити представљен, у функцији развоја органске производње и примена у систему привреде Републике Србије. Такође, циљ је да се истраживањем утврди да ли постојеће стање органске производње као и пољопривреде уопште у Подунавском округу и у којој мери нуди шансе за развој пољопривреде поменути моделом, као и да ли постоји утицај мотивације и едукације на развој малих газдинстава у области органске производње.

Хипотетички оквири се ослањају на постављени циљ, као и спроведено истраживање у области ревитализације пољопривреде Подунавског округа применом предузетничког модела у органској производњи. Квалитетно је постављена хипотеза и дефинисана методологија, која ће бити примењивана током истраживања и конципирања рада. Детаљно су објашњени интервју и метод анкетирања, с обзиром да им се придаје посебан значај у истраживању.

Истраживачки део рада приказује се кроз целину „Емпиријска истраживања“ где ће се дати приказ стања органске производње и пољопривреде у посматраном округу, опис и резултати истраживања до којих је кандидат дошао у свом истраживању, у циљу провере истраживачких хипотеза.

У оквиру поглавља *Основни подаци и приказ стања у Подунавском округу*, даје се снимак стања пољопривреде представљен у виду: укупних површина, броја становника, густине насељености, обрадивих површина, број пољопривредних газдинстава и подела по типу, приказ радне снаге која учествује у производњи и других релевантних података. Такође, дат је и приказ органске производње у Републици Србији, са освртом на Подунавски округ. Дат је и опис климатских фактора, географског положаја, квалитета земљишта, и других битних фактора у пољопривреди, за град Смедерево и општине Смедеревска Паланка и Велика Плана, које чине овај округ. Даје се приказ стања по структури расположивог земљишта по категоријама коришћења у Србији. Такође, биће приказани подаци који се односе на органску производњу у Подунавском округу за последње 3 године. Ради поређења, дати су и подаци за органску производњу за најразвијеније округе у појединим регионима, као и у Војводини, такође за последње 3 године. Ти подаци су добијени од Министарства пољопривреде, које води збирну евиденцију на основу годишњих извештаја о органској производњи овлашћених контролних организација које оне достављају за претходну годину.

Поглавље *Организација и опис спроведених истраживања* говори о детаљном опису и организацији самих истраживања. За потребе овог рада спроведена су два истраживања. Прво истраживање је спроведено на домаћинствима која се баве органском производњом, директним контактом лице у лице и телефонским путем. Ово истраживање је обухватило 8 домаћинстава из различитих округа, са више од 20 различитих култура и имало је за циљ да нам покаже податке директно са терена о економској исплативости органске производње. Ово истраживање ће бити приказано у поглављу "Економија органске производње". Друго истраживање је било анкетно, директним контактом лице у лице, попуњавањем упитника са укупно 417 испитаника, током 2015.-те и 2016.-те године. Циљна група су били пољопривредници у посматраном округу, који живе и раде у сеоским срединама. Испитаници су обрађени пропорционално у односу на укупан број становника у округу.

Поглавље *експериментална истраживања*, нам кроз два под поглавља даје јасан увид у тренутно стање на терену. У првом делу *економија органске производње*, приказани су податци до којих се дошло истраживањем на терену, у разговору са произвођачима органске хране, један део у директном контакту, а други део телефонским путем. Ту су пре свега, приказани подаци о цени коштања целокупног процеса производње, разних чинилаца почевши од: трошкова, преко приноса, цене по јединици мере, вредности производње, губитка или добити у зависности какав је резултат и на крају је израчунат коефицијент економичности. Сви ови подаци дају јаснију слику о исплативости органске производње приказаних култура, као и у којој грани пољопривреде се овај вид производње највише исплати. Такође, детаљно је приказан тестиран модел органске производње младог лука, који може допринети развоју пољопривреде посматраног округа. Други део овог поглавља је *Опис узорка другог истраживања*. У овом одељку дат је приказ расподеле испитаника пољопривредника из Подунавског округа који живе и раде у сеоским срединама, по кључним

социо-демографским и за основну радну активност релевантним варијаблама. Испитивање у првом истраживању, обављено је директним контактом и попуњавањем анкетног упитника, везаног за економију органске производње, што је приказано табеларно у виду калкулације органске у односу на конвенционалну производњу. Код овог истраживања, због малог броја испитаника, нису дати социо-демографски показатељи, који нису толико битни за ово истраживање, те се подаци у овом под поглављу односе на друго истраживање, спроведено у Подунавском округу.

Последње поглавље *Анализа резултата истраживања*, се састоји из више делова, који нам говоре о: расподели одговора испитаника на трихотомним питањима, расподели одговора испитаника на питањима са вишеструким избором и њиховим корелатима, корелати одређених значајних питања, провери истраживачких хипотеза, SWOT анализа и на крају предлог елемената за примену предузетничког модела органске производње. Главни део упитника другог истраживања чине 24 питања везана за пољопривреду и органску производњу. Већина ових питања је конструисана са циљем проверавања истраживачких хипотеза. Како би се ближе испитао профил испитаника, са различитим мишљењима и ставовима, у анализису укрштене социодемографске, и за ову тему, релевантне варијабле, са одговорима испитаника на специфична питања. Теоријском анализом и размишљањем аутора, одабрано је девет питања по три за сваку хипотезу у овом поглављу. Као што је већ речено у поглављу о економији органске производње, приказани резултати иду у прилог доказивању хипотеза. На конкретним примерима са домаћинства је доказано да је органска производња економски исплатива, поред свих осталих бенефита које поседује. Такође, дато је и поређење са конвенционалном производњом које је јасно дало до знања у ком правцу треба ићи када је пољопривреда овог округа у питању. На крају тог поглавља, приказан је предузетнички модел производње младог лука, који је тестиран на домаћинству породице Ристановић код Чачка, који је иновативан и веома исплатив, а који се свакако разликује од пословања већине пољопривредних газдинстава. SWOT анализа са четири параметра: снаге, слабости, шансе и опасности у потпуности се уклапа у потребу емпиријског сагледавања, како би се основне идеје овог рада емпиријски потврдиле. У посматраном округу, дошло се до закључка да је могуће даље развијати пољопривреду применом модела органске производње. Због наведених предности органске у односу на конвенционалну производњу, дат је предлог елемената потребних за примену предузетничког модела органске производње.

Закључци су датина крају дисертације, а њима су концизно обухваћени најважнији резултати истраживања и предлози који проистичу из њих, научни допринос дисертације и правци даљих истраживања.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Пољопривреда је водећа привредна грана у Србији и требало би је усмеравати на органску производњу због свих позитивних ефеката које доноси. Будући да коришћење инпута у

конвенционалној пољопривреди постепено нарушава квалитет земљишта и да постоји опасност да нека земљишта у будућем периоду буду деградирана или неподесна за биљну производњу оправдан је страх, за безбедност целокупног ланца производње хране, квалитета животне средине и ресурса. Са економског аспекта пољопривредну политику треба усмерити на ефикаснију експлоатацију постојећих природних ресурса, посебно према остваривању већих прихода по јединици површине.

Специјализација у виду органске производње и њено регионално усмеравање може и треба да буде од великог значаја у правцу даљег усавршавања модела развоја пољопривредне производње. Табеларним приказима калкулација добијених истраживањем код органских произвођача, а кроз основне параметре: трошкови, принос, цена, вредност производње, добит, разлика у добити изражена новчано и процентуално, као и коефицијент економичности, добили смо драгоцене податке, до којих је било веома тешко доћи. Произвођачи нису желели да их откривају широј јавности, јер је то њихова пословна тајна, што нам опет иде у прилог тврдњи да је овај систем исплатив. Да је обрнуто, произвођачи би их једноставно изнели без икакве бојазни. Ти подаци, свакако иду у прилог доказивања хипотеза, а самим тим и идеје овог рада. Међутим, оно што је за ово истраживање и сам рад најбитније, је то да смо приказом примера са терена датим калкулацијама, доказали да је органска производња, поред свих у раду наведених позитивних ефеката и економски исплатива. То с друге стране иде у прилог томе, да овај рад може помоћи при одлуци код заинтересованих произвођача за овај вид производње. Поред тога, видели смо и да је органска производња исплативија од конвенционалне, са изузетком две културе где је однос био обрнут, али са незнатном разликом. То је посебно битан податак за идеју овог рада, односно ревитализација пољопривреде Подунавског округа.

Анализирајући даље податке из процеса производње, долазимо до закључка да се највећи коефицијенти економичности, као и код добити, остварују у воћарству и повртарству и то у органској производњи, а најмањи у ратарској конвенционалној производњи.

Детаљним описом, може се слободно рећи иновативног предузетничког модела, видели смо како се на малим површинама може остварити значајна добит. Овај модел је настао, као заједнички рад произвођача начијем је домаћинству модел тестиран, са аутором овог рада. Наиме, честим контактима и сусретима, кроз разговоре, дошло се на ову иновативно и економски веома исплативу идеју. Вишегодишње искуство у производњи које има овај произвођача, као и теоретско знање аутора овог рада, било је добра полазна основа за ову веома интересантну идеју. Овај модел може бити погодан како за мала, тако и за велика домаћинства, као и за све оне заинтересоване произвођаче који би желели да пређу са конвенционалне на органску производњу, али и за оне који се уопште тиме не баве али их може привући добра зарада.

Модел је изузетно једноставан и не захтева нека посебна предзнања нити велики рад. Са веома малим улагањем и радом, се постиже веома добра зарада, од које може добро живети цела

породица, што је у данашњим условима веома важно. Модел је тестиран на органском домаћинству овог произвођача, што је детаљно описано и илустровано представљено, сликама које су настале током процеса производње.

Производња се може поновити више пута, готово целе године се може производити у пластенику, а на отвореном од марта до новембра месеца, што додатно увећава приходе домаћинству. Приказани коефицијент економичности, јасно показује колико су пута трошкови производње мањи од добити, те да је задовољен основни економски принцип репродукције, да се са што мањим улагањем оствари што већа добит. Поред тога, задовољени су и принципи економске ефикасности, као што су: економичност, рентабилност и продуктивност.

Приказани модел и подаци, јасно показују низ предности за све заинтересоване:

врло мали простор потребан за производњу ове културе; веома мала почетна улагања; врло мало физичког рада; нема употребе машина и алата; једноставност процеса, доступног свим заинтересованим лицима; веома велика зарада на малом простору; скраћени период конверзије јер се купује органска земља због малог простора, могућност понављања више циклуса производње током године и сл. Ово су свакако веома интересантни подаци, који могу помоћи обнови пољопривреде било ког домаћинства, предузећа и већих целина, па тако и посматрани Подунавски округ. Треба радити на побољшању овог модела и презентовати га заинтересованим произвођачима и потрошачима, јер је веома исплатив.

Можемо рећи и то, да поред производње младог лука, који је како смо приказали свакако веома економски исплатив, у наредном периоду се може очекивати испитивање производње још култура овим моделом, о чему ће јавност и заинтересовани произвођачи и потрошачи бити благовремено обавештени.

Посматрајући резултате кроз постављене хипотезе и њихову потврду у сва три случаја доказали смо да се применом предузетничког модела органске производње може утицати на ревитализацију пољопривреде у Подунавском округу и да треба стратегије развоја усмерити према тако дефинисаним циљевима.

Фактор који негативно утиче на развој овог вида производње је недовољно знање и едукација пољопривредника и њихова веза са научним и истраживачким институцијама. Ни ове институције немају довољно информација о проблемима пољопривредника у овој области, те због тога и не могу да спроведу валидна истраживања. То се треба променити, како би ове научне установе иновационим решењима у области органске производње едуковали пољопривредне произвођаче. На основу приказаног модела, као и ставова испитаника у Подунавском округу, можемо закључити да је предузетнички модел органске производње добра основа потенцијалним пољопривредним произвођачима. Сваки потенцијални развојни модел потребно је пратити и временог га развијати, као што ће бити случај са овим моделом, о чему ће јавност бити благовремено обавештена.

Овај модел је тестиран и приказани су резултати, дата полазна основа за даља тестирања, али га

свакако треба развијати и пратити. На тај начин, добићемо јаснију слику о успешности, што ће нам указати на евентуалне недостатке које треба у будућности кориговати, са циљем побољшања и унапређења предузетничког модела органске производње. Прикупљање података приликом тестирања у наредном периоду биће од изузетне важности за развој ове пољопривредне гране, која је тренутно у оквирима скромног развоја. То може бити од велике користи за сагледавање тренутне ситуације и пружања одговора на многа питања, која заједно дају јаснију слику у ком правцу треба ићи и даље развијати модел и начин кроз који се пољопривреда може ревитализовати у Подунавском округу.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултати теоријско-примењених истраживања су приказани логичким редом, аналитички, квантитативно и квалитативно.

Комисија цени да резултати истраживања приказаног предузетничког модела органске производње и анкете пољопривредника, представљају значајан теоријски и практични допринос за развој органске производње, како у посматраном Подунавском округу, тако и у другим окрузима у нашој држави. Квантификовање њиховог утицаја, посебно када је у питању економика органске производње и дато поређење са конвенционалном производњом приказују се на научни начин, разумљив стручној јавности.

Аналитички су дефинисани фактори који имају доминантан утицај на развој производње. Аутористичке да поред развоја представљеног предузетничког модела органске производње, потребно је у наредном периоду пратити ефикасност и недостатке истог, те радити на побољшању модела. Такође, ради се на новим сличним моделима, који ће у скоријој будућности бити презентовани широј јавности, а који ће такође бити иновативни и веома економски исплативи.

Резултати истраживања показују да је органска производња економски исплатива, поред свих предности које су познате широј јавности, као и то да је у већини приказаних примера исплативија од конвенционалне производње. Ти подаци, добијени директно од произвођача, што је било веома тешко прикупити, јасно показују у ком правцу треба развијати пољопривреду, како посматраног округа, тако и читаве државе. Поред тога, анкета заинтересованих произвођача, јасно показује њихову спремност за бављење овим системом пољопривредне производње. У раду је детаљно описано који је то профил испитаника који би прешао са конвенционалне на органску производњу, због чега и на којим површинама.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

ДА.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

ДА.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Сматрамо да је истраживање испунило свој основни циљ постављен приликом предлагања теме, јер је представљен и тестиран предузетнички модел органске производње, као и да су прикупљени подаци са терена веома значајни за даљи развој ове теме, што због своје актуелности, што због недостатка истих у стручној литератури.

Добијени подаци, могу послужити као добар увод у систем органске производње, посматран из

угла економског аспекта и то на један иновативан и веома економски исплатив модел, на коме треба даље радити и усавршавати га. Квантификација производно-економских индикатора у органској производњи, несумњиво указује на изваннаучни стручни допринос аспекта будуће развоја органске производње за потребе домаће и иностраног тржишта.

Резултати до којих се дошло дају одређени научни смисао, јер упућују на решавање постојећих проблема из истраживане области, дефинисањем конкретних смерница. Понуђене су могућности деловања у сврху побољшања организационо - економског аспекта органске производње, посебно када је реч о побољшању економије ове производње. Квантификација економских индикатора у органској производњи као и тржишних показатеља, несумњиво указује на допринос науци, посебно што код нас готово да не постоје подаци из праксе о исплативости и нису вршена детаљна истраживања у поменутим сегментима.

Такође, истраживање треба да пробуди интересовање и других истраживача за истраживану проблематику тј. да се свебухватније упусте у истраживања производње, економике, и промета органског воћа, како би се допринело побољшању представљеног предузетничког модела.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:

Хипотеза постављена на почетку рада је потврђена. У наредном периоду потребно је извршити детаљније истраживање на основу прецизних емпиријских података и индикатора за дужи низ година. С обзиром на скромна истраживања код нас из примењене технологије и економике органске производње, значајно би било истражити све елементе, али то не утиче суштински на резултате овог истраживања, који јасно указују да је приказани модел органске производње веома економски исплатив и да је лако применљив.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- **Да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.**

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Драган Солеша - председник комисије
 Факултет за економију и инжењерски манаџмент у Новом Саду,
 Универзитет Привредна академија у Новом Саду

Проф. др Марко Царић - ментор
 Факултет за економију и инжењерски манаџмент у Новом Саду

Проф.др Јелена Бошковић – члан комисије
Факултет за економију и инжењерски манаџмент у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду

др Радивој Продановић – члан комисије
Факултет за економију и инжењерски манаџмент у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду

Проф. др Бошко Војновић – члан комисије
Факултет за економију и инжењерски манаџмент у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.